

Δ' 1000

ΙΔΡΥΤΗΣ
Μ. Ι. ΚΡΙΚΕΛΛΗΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ
'Εν Τήνῳ Δραχ. 7
'Εν 'Εσωτερ. » 8
'Εν 'Εξωτ. Φρ. Χρ. 10

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

« Εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ Πάτρης »

Αἱ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ
ΠΡΟΠΑΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
Μ. Ι. ΚΡΙΚΕΛΛΗΣ

ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ
ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ

'Εν ΤΗΝῳ τῇ 6 Αὐγούστου 1911 | Γραφεῖον καὶ Τυπογραφεῖον: Παρὰ τὴν Πλατεῖαν | 'Ἔτος 14ον | 'Αριθ. 700

Η ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐν τῶν ζητημάτων τῶν ἀπασχολησάντων ἐπὶ πολὺ τοὺς τε καλλιτέχνας, τοὺς λογίους ἐν γένει καὶ τοὺς περὶ τὰ Ἐκκλησιαστικά ἀσχολουμένους, ὑπῆρξε καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἀγιογραφίας, ἥτοι τῶν εἰκόνων τῶν ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς καὶ πρὸς προσκύνησιν τῶν πιστῶν, καὶ εὐπρέπειαν καὶ στολισμὸν αὐτῶν τοποθετουμένων. Τὸ ζήτημα τῆς ἀγιογραφίας ἄγνωστον πῶς παραμεληθὲν καὶ ἐκπεσὼν τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ σημασίας, κατήντησε τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἐπισπάζεται τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ λογίου κόσμου καὶ τοῦ καλλιτεχνικοῦ, ἐπὶ πολὺ συζητήσαντος τὸ πρᾶγμα καὶ ἀποφανθέντος ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ προσελκύσῃ τοῦτο σύντονον τὴν μέριμναν τῶν ἀρμοδίων.

Ποῖα τὰ αἷτια τὰ προκαλέσαντα τὴν κατάστασιν ταύτην, ἡμεῖς ὡς μὴ εἰδικοί δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν, πρέπει ὁμως καὶ δυνάμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἀγιογραφία παρ' ἡμῖν ὑστερεῖ κατὰ τοσοῦτον, ὥστε νὰ προκαλῇ δυσάρεστόν τι αἶσθημα εἰς τὸν θεατὴν, λόγῳ τῆς κακοτεχνίας τῆς παρατηρουμένης ἐπὶ τῶν κατασκευαζομένων εἰκόνων, τῆς ἀκαλαισθητίας τῶν τεχνιτῶν, τῆς ἐλλείψεως καλλιτεχνικῶν γνώσεων, τοῦ καταρτισμοῦ εἰδικῶν καλλιτεχνῶν, τελείως παρασκευαζομένων εἰς τὸ

ἔργον τῶν, τῆς μορφώσεως αὐτῶν διὰ τῆς με-
ταδόσεως ὧν ἐκείνων τῶν γνώσεων τῶν σχε-
τιζομένων μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡ-
μῶν, μὲ τὴν ἐπιτύλυν δλων τῶν ἱστορικῶν
γεγονότων τῶν ἐντὶ σταδιαδρομίας τῆς Ἐκκλη-
σίας ἡμῶν διαδραματισθέντων, καὶ ἐν γένει δ-
λων τῶν γνώσεων τῶν σχέσιν ἔχόντων μὲ τὰ
τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Ἀτυχῶς μέχρι σήμερον οὐδὲν μέσον ὑπάρ-
χει πρὸς καταρτιζόμενον τοιούτων ἀγιογράφων,
ἐὰν δ' ὑπάρχωσιν ἴσως καὶ τινες τοιοῦτοι—
τοῦτο εἶνε ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς,—οἱ τοιοῦτοι
εἴτε ἑκαμὸν εἰδικὰς σπουδὰς ἐν Εὐρώπῃ, εἴτε
κατηρτίσθησαν μόνοι, συντελεῖα μακρὰς πείρας
ἐν τῷ ἔργῳ καὶ ἰδίῳν μελετῶν ἐν αὐτῷ.
Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι καλλιτέχναι μετρῶνται ἐ-
πὶ τῶν δακτύλων τῆς μιᾶς χειρὸς, ὥς ἐπὶ τὸ
πλεῖστον δὲ ἡ τέχνη αὐτὴ ἐγκατελήφθη εἰς χει-
ρας ἀνθρώπων ἀμαθῶν καὶ ὑπὸ ἐποψιν καλλι-
τεχνικὴν, καὶ ὑπὸ ἐποψιν ἀναπτύξεως καὶ μορ-
φωτικῶν ἐν τῇ τέχνῃ γνώσεων, καὶ οἱ Ντοί-
μας ἀτυχῶς παρουσιάζουσιν ὑπὸ τὴν ἰδέαν
ταύτην θέαμα οὐχὶ τόσον εὐχάριστον ὑπὸ τὴν
ἐποψιν τῶν ἐν αὐτοῖς εἰκόνων, παρασκευαζο-
μένων ἀνευ καλλιτεχνικοῦ τινος αἰσθηματος,
ἀνευ τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὡραί-
ου, ἀνευ ὠριζμένου τύπου ἐπὶ τῶν προσώπων
καὶ τῶν πραγμάτων καὶ κατὰ τὴν φαντασίαν
καὶ τὸ ἰδιόρρυθμον αἰσθημα τοῦ κατασκευάσαν-
τος αὐτὰς τυχόντος ζωγράφου.

Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ναοὶ μας, πλὴν ὀλίγοι-
σιν ἐξαιρέσεων, ἐν τοιούτοις ἐν οἷς σώζεται
καλλιτεχνικὴ τις εἰκὼν παρωχημένης ἐποχῆς,
ὥστεροισι κατὰ πολὺ τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ναῶν, ἐν
οἷς ἡ ἀγιογραφία ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ θαύματα,
διὰ τῆς κατασκευῆς εἰκόνων ὑπὸ διασῆμων καλ-
λιτεχνῶν πάσης ἐποχῆς, προκαλούντων τὸν
θαυμασμόν τοῦ κόσμου. Εὐτυχῶς τὸ κακὸν
κατενοήθη, καὶ ἀπὸ τινος ἐνέργειά τις κατα-
βάλλεται πρὸς παρασκευὴν εἰδικῶν καλλιτε-
χνῶν ἀγιογράφων, οἵτινες σὺν τῷ χρόνῳ κα-
ταρτιζόμενοι, νὰ μορφώσωσι μίαν τέχνην ἀγι-
ογραφίας, καὶ ἐν σύστημα ὁμοιόμορρον, ὁπερ
μεταδιδόμενον νὰ μεταβάλλῃ πανταχοῦ καὶ ἐν
πάσοις τοῖς Ναοῖς τὴν κατάστασιν καὶ τὴν θέαν
αὐτῶν, διὰ τῆς κατασκευῆς εἰκόνων καταλλή-
λων καὶ προκαλούντων καὶ ἐξεχειρόντων τὸ
αἰσθημα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὡραίου.

Εἰς τὴν δρᾶσιν ταύτην, εἰς τὰς τάσεις ταύ-
τας, τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς προσπάθειας, κατὰ
πολὺ θέλει συντελέσῃ καὶ μεγάλως θέλει συμ-
βάλλῃ πρὸς τὸν σκοπὸν ὁ διακεκριμένος συμ-
πολίτης μας καὶ ὑφηγητὴς τῆς Χριστιανικῆς
Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ
Γ. Λαμπάκης, εἰς τοὺς ἀτρύτους κόπους καὶ
τὰς ἐνδελεχεῖς μερίμνας καὶ μεγάλας προσπα-
θείας τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ συλλογὴ 5,000
καλλιτεχνῶν εἰκόνων, βυζαντινῶν ἀριστουργη-
μάτων, ἀναγομένων εἰς τὴν ζωγραφικὴν, τὴν
συναφὴ ταύτης χρυσοχοικὴν κτλ. ἅς τινες με-
τὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας περισυλλέξας, κατόπιν
τριακονταετῶν μελετῶν καὶ κόπων, ἐκδίδει
ἤδη ὁ καλλιτεχνικὸς οἶκος κοδ. κ. Ἀρ. Ῥωμαί-
δου πρὸς γνῶσιν τοῦ καλλιτεχνικοῦ κόσμου.

Τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν νῆσ-

Τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν νη-
σον εἶνε οὐχὶ μικρᾶς σημασίας. Εὐτυχήσασα
αὕτη νά ἐγκλείη εἰς τοὺς κόλπους της τὸν μέγαν
τῆς Θεομήτορος Θεσαυρόν, καὶ ἔχουσα τὴν τι-
μὴν νὰ τὴν ἐπισκέπτονται καθ' ὅλον το ἔτος
χιλιάδες ξένων καὶ προσκυνητῶν, παρήγ-την

αὐτῇ λεληθότως πως σωρεῖαν ἐπαγγελματῶν, καταγινομένων μὲ διάφορα θρησκευτικὰ ἀντικείμενα, ἅτινα χάριν εὐλαβείας περὶ πολλοῦ ποιοῦνται εἰ προσκυνηταί, λαμβάνοντες καὶ μεταφέροντες εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας. Τῶν ἐπαγγελματειῶν τούτων ἔγχονται κατ' ἀριθμὸν καὶ παραγωγὴν οἱ ἁγιογράφοι, οἵτινες ἐροδιάζουσι τοὺς προσκυνητὰς μὲ ἀπείρους τοιαύτας εἰκόνας, ἐξ ὧν δὲν λέγομεν ὑπερβολὴν ἐὰν εἰπωμεν ὅτι θὰ ἔχη ὑπερπληρωθῇ ἡ Μικρὰ Ἀσία ὅλη ἐκ τῶν προμηθειῶν τῶν κατὰ τὰς πανηγύρεις ἀφικνουμένων προσκυνητῶν. Δὲν θέλομεν νὰ ὁμιλήσωμεν ἐνταῦθα περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας τῶν εἰκόνων τούτων, θὰ ἡνῶμεθα ὁμῶς ὅπως τὸ μέγα ἔργον τὸ ὁπεῖον ὁ διαπρεπὴς καὶ πεφιλημένος συμπολίτης κ. Λαμπάκης ἔφερεν εἰς πέρας, νὰ ἐπίδρα πρώτιστα πάντων ἐπὶ τῶν ἁγιογράφων τῆς νήσου μας, καὶ νὰ ἐπιφέρει τὰ ἐπιζητούμενα ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ἐπ' αὐτῶν, διαρριθμίζοντων τὴν χρωστῆρα καὶ τὸ αἶσθημα σύμφωνον μὲ τὸ μέγα ἔργον τοῦ κ. Λαμπάκη, ἐπ' ἀγαθῶ καὶ τοῦ ἐκυτοῦ των καὶ τῆς ἁγιογραφίας. Ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐξορτᾶται νὰ τὸ ἐπιτύχωσιν.